

GYÖRGY SZABÓ E SALVATORE QUASIMODO

UNA LUNGA AMICIZIA

SZABÓ GYÖRGY ÉS SALVATORE QUASIMODO

Egy hosszú barátság

Il 16 giugno di quest'anno abbiamo sepolto György Szabó, scrittore, critico d'arte, traduttore e giornalista, presidente della giuria del Premio Quasimodo, Cavaliere della Repubblica Italiana.

György Szabó era nato a Kapuvár nel 1932. Aveva fatto i suoi studi all'Università delle Scienze di Budapest, ottenendo il titolo di professore di Letteratura Italiana. Ha lavorato nell'Istituto di Storia della Letteratura dell'Accademia Ungherese delle Scienze, poi presso la rivista letteraria "Új írás" e presso l'Istituto della Cinematografia Ungherese. Fino al marzo 1992 è stato caporedattore della rubrica culturale del quotidiano *Magyar Nemzet*. Tra le sue pubblicazioni: *Il Futurismo* (1962), *Quadri e Laguna* (diario estetico di Venezia, tendenze artistiche del secondo dopoguerra, 1964), *István Gaál* (regista di cinema 1979), *Compendio della letteratura italiana del nostro secolo ed altri saggi* (1979), *Specchi del cinema magiaro di oggi* (1985), *I circuiti della ragazza dal bel corpo* (romanzo, 1988), *Consigli alla seduzione delle donne* (saggio, 1989), *Dialogo e monologo* (1995), *Il libro della confessione* (2001).

Június 16-án temettük el Szabó György író, művészeti kritikust, fordítót és újságíró, a Quasimodo Díj zsűrijének elnökét, az Olasz Köztársaság Lovagját.

Szabó György 1932-ben született Kapuváron. Tanulmányait a Budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetemen végezte, ahol megkapta az olasz irodalom tanári diplomát. Dolgozott a MTA Irodalomtörténeti Intézetében, majd az „Új Írás” folyóiratnál, valamint a Magyar Filmtudományi Intézetnél. 1992 márciusáig a Magyar Nemzet napilap kulturális rovatának főszerkesztője. Nevéhez fűződnek az alábbi írások: *A futurizmus* (1962), *Képek és lagúnák* (Velencei esztétikai napló, a második világháborút követő művészeti irányzatok, 1964), *Kismonográfia Gaál Istvánról* (filmrendező, 1979), *Századunk olasz irodalmának kistükre és más tanulmányok* (1979), *Mai magyar film-tükör* (1985), *A széptestű lány áramkörei* (regény, 1988), *Tanácsadó a nők elcsábításához* (esszé, 1989), *Dialóg és monológ* (1995), *Gyónás* könyve (2001).

Era autore di teatro (opere rappresentate: *Gioco e verità*, Miskolc, 1964, *Amore chiuso in armadio*, Pesti Színház, 1969, *Napoleone e Napoleone*, Vígszínház, 1970, *Gli amori di László Kun*, Gyulai Várszínház, 1985) e di sceneggiature di parecchi film per la televisione (*L'omicidio di Széchenyi*, 1972, *Quando le foglie cadono*, 1975, ecc.). Due volte premiato per le ottime sceneggiature al Festival di Veszprém.

Ha tradotto in ungherese prose di Moravia, Brancati, Venturi (*Bandiera bianca su Cefalonia*), e *Le avanguardie artistiche del Novecento* di Mario De Micheli. Ha curato l'edizione ungherese delle opere di Pirandello, si è occupato del 'teatro futurista' di Svevo, Pavese, Vittorini, Quasimodo e Buzzati.

Ricordiamolo con un breve particolare d'un suo articolo.

Ferenc Baranyi

Szindarabokat irt (bemutatott darabjai: *Játék és igazság*, Miskolc, 1964, *Szekrénybe zárt szerelem*, Pesti Színház, 1969, *Napoleon és Napóleon*, Vígszínház, 1970, *Kun László szerelmei*, Gyulai Várszínház, 1985) és elkészítette néhány televíziós film forgatókönyvét (Széchenyi meggyilkoltatása, 1972, *Mire a levelek lehullanak*, 1975). *Írásaiért kétszer díjazták a Veszprémi Fesztiválon*. *Moravia, Brancati és Venturi műveit ültette át magyarra* (Fehér zászló Kefalónia felett), valamint lefordította Mario De Micheli *Az avantgardizmus című irását*. *Pirandello, a futurista színház*, *Svevo, Pavese, Vittorini, Quasimodo és Buzzati műveinek magyar kiadását gondozta*.

Szabó Györgyre egy rövid cikkével emlékezünk.

Baranyi Ferenc

György Szabó:

Il divano

(PARTICOLARE)

[...] Quel divano su cui eravamo seduti aveva già vissuto un bel po' di tempeste storiche, era stato portato lì dalla vecchia sede della Federazione degli Scrittori all'angolo del viale alberato, in quel tempo intitolato a Gorkij: furono pronunciate su questo divano le prime frasi – d'inaudito coraggio – contro la dittatura, poi gli appelli rivoluzionari, le urla disperate d'aiuto, e poi, alla fine della pausa forzata, le spiegazioni che volevano convincere a rassegnarsi alla nuova situazione.

Ormai tutti quelli che sono in questa fotografia sono morti, tranne quel giovanotto vicino a Quasimodo. L'uomo in piedi è Imre Dobozi, primo segretario, ancora in piena forza e gloria, appena dopo la prima teatrale della sua opera che aveva l'obiettivo di dimostrare la colpevolezza dei ribelli del 1956. Era un bravo oratore, spiritoso ed astuto, per parlare non aveva bisogno – al contrario della maggioranza dei funzionari del partito – del testo scritto. Se nel medioevo avessero dipinto questa scena dalla sua bocca sarebbe serpeggiata in un lungo nastro la *laudatio*, secondo le tesi principali dal volume tradotto da Géza Képes; anche Géza Képes è seduto là, girato un po' di lato come se non fosse degno di quel posto d'onore. Durante la rivoluzione, lui come direttore del Pen Club Ungherese, aveva assunto un ruolo piuttosto attivo, e fu un miracolo che anche lui non venisse catturato. Le quattro bottiglie sul tavolo sono quattro bottiglie di «Vita-Cola», una bibita nazionale prodotta per rompere il monopolio internazionale dell'imperialismo americano, bibita che cominciava a sostituire in questi tempi l'aranciata sintetica «Bambi». Buttato sotto il tavolo, c'è un libro: l'ospite avrebbe tenuto la sua lezione con quello.

L'immagine è muta, tutti guardano di lato (o sono rinchiusi in sé stessi). Sulla mia faccia si intravede lo sforzo del tradurre, su quella di Quasimodo si vede la presa d'atto misteriosa di questo. Tre cravatte ed una camicia con il collo aperto.

(1993)

Szabó György:

A dívány

(RÉSZLET)

Az a dívány, amelyen ültünk, a történelem számos viharát megélte, az Írószövetség régi székhelyéről, az annak idején Gorkijról elnevezett fasor sarkáról hozták ide: erről a díványról hangzottak el – hihetetlen bátorsággal – az első diktatúraellenes mondatok, majd a forradalmi felhívások, a kétségbeesett/reménytelen segélykiáltások, és aztán az erőltetett szünet végén azok a magyarázatok, melyek az új helyzetbe való belenyugvásról próbáltak meggyőzni.

A fotón látható személyek már nincsenek az élők sorában, kivéve a Quasimodo mellett lévő fiatalembert. Az álló úr Dobozi Imre első titkár, erőtől és dicsőségtől sugárzóan, művének – mely az 1956-os felkelők/lázadók vétkességét hivatott bemutatni – színházi ősbemutatója után. Kiváló, szellemes, agyafúrt szónok, a pártfunkcionáriusok többségével ellentétben beszédeihez nem irt szöveget. Ha a közép-korban megfestették volna ezt a jelenetet, szájából a laudatio hosszú szövegbuborék formájában jelent volna meg, a Képes Géza által fordított kötet fő tézisei/állításai alapján. Képes Géza is ott ül, kissé oldalra fordulva, mintha nem érdemelné meg ezt a kiüntetett helyet. A forradalom alatt a Magyar Pen Club elnökeként aktív szerepet vállalt, és csak a csodának köszönhető, hogy nem börtönöztek be. Az asztalon lévő négy üveg négy Vita-Cola: olyan nemzeti termék, mely az amerikai imperializmus nemzetközi monopóliumával való szakítást jelképezte. Ezzel az itallal próbálták az idő tájt a Bambi nevű szintetikus narancslét helyettesíteni. Az asztal alá egy könyvet dobtak: a vendég ebből tartotta volna előadását.

A kép néma, mindenki oldalra néz (vagy önmagába zárkózik). Arcomon feszült figyelemmel koncentrálok a fordításra, míg Quasimodo arcán az látható, ahogy titokzatosan tudomásul veszi e szavakat. Nyakkendők és egy nyitott nyakú ing között.

(1993)

György Szabó (Kapunár, 1932-Budapest, 2005) was buried on June 16. He was a writer, critic, translator and journalist, as well as foreman of the Quasimodo Prize jury and Knight of the Italian Republic. After graduating from Budapest University and obtaining the title of Professor of Italian Literature, he devoted himself to literature and journalism. In addition to writing several books, he was, until 1992, the managing editor of the "Magyar Nemzet" literary pages. We commemorate him in this issue with a passage from one of his articles.